

ΤΑΞΗ: Β' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Υπεύθυνη ομάδας Αρχαίων Ελληνικών: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΝΤΖΟΥΛΗ
Επιμέλεια διαγωνίσματος: ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΗΓΟΥΝΑΚΗΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(Πλάτωνος Πρωταγόρας 321b- 322a)

Ἄτε δή οὖν οὐ πάνυ τι σοφός ὢν ὁ Ἐπιμηθεύς ἔλαθεν αὐτόν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα· λοιπόν δή ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος, καὶ ἠπόρει ὅ,τι χρήσαιτο. Ἀποροῦντι δέ αὐτῷ ἔρχεται Προμηθεύς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν, καὶ ὁρᾷ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δέ ἀνθρώπον γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον· ἤδη δέ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα παρῆν, ἐν ἣ ἔδει καὶ ἀνθρώπον ἐξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεύς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὖροι, κλέπτει Ἥφαιστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν πυρί – ἀμήχανον γάρ ἦν ἄνευ πυρός αὐτὴν κτητὴν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι – καὶ οὕτω δή δωρεῖται ἀνθρώπῳ.

(Πλάτωνος Πρωταγόρας 322a-323a)

Οὕτω δὲ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἀνθρώποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῆ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἰκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής – πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική – ἐζήτουν δὲ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἄτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί.

Α1.α) Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το

αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Ο Επιμηθέας ηθελημένα αδιαφόρησε για τον άνθρωπο.
2. Και τα υπόλοιπα ζώα παρούσριαζαν ατέλειες μετά τις ενέργειες του Επιμηθέα.
3. Οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να αντιμετωπίσουν τα θηρία λόγω σωματικής αδυναμίας.

(μονάδες 6)

A1.β)

1. «ὁ Ἐπιμηθεύς ἔλαθεν αὐτόν καταναλώσας»: Πού αναφέρεται η αντωνυμία «αὐτόν»;
2. «καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν»: Πού αναφέρεται η αντωνυμία «αὐτοῖς»; (μονάδες 6)

Μονάδες 10

B1. Να αναλύσετε τους ὀρους «αἰδῶς - δίκη». Γιατί αποτελοῦν «πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί»;

Μονάδες 10

B2.α) Να εντοπίσετε στο δεύτερο απόσπασμα λέξεις ετυμολογικά συγγενείς με τις ακόλουθες: **τόκος - ανάξιος - ὀλεθρος - αριστοῦχος**.

(μονάδες 4)

B2.β) Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιό σας καθεμιὰ αρχαία ελληνική λέξη της **Στήλης Α** με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της **Στήλης Β** (στη **Στήλη Β** περισσεύουν δύο λέξεις). (μονάδες 6)

Στήλη Α	Στήλη Β
1. ἔρχεται	α. ἐνδειξη
2. ἱκανή	β. εισιτήριο
3. ὀρᾶ	γ. ἀφιξη
4. δείσας	δ. χωρισμός
5. ὦν	ε. καθρέπτης
6. δημιουργική	στ. δέος
	ζ. παρουσία
	η. ἀνόργανος

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιὰ από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό»,

αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση τις γνώσεις σας από τη σχολική εισαγωγή:

1. Η διαλεκτική είναι μία από τις μεθόδους των σοφιστών.
2. Ο Σωκράτης επιδοκιμάζει τη διάλεξη.
3. Ο Ησίοδος στη «Θεολογία» του αναφέρεται στην Πανδώρα.
4. Ο Πρωταγόρας ακολουθεί την αισχύλεια αισιοδοξία για τη δημιουργία του κόσμου.
5. Στο τέλος του έργου «Πρωταγόρας» οι δύο συνομιλητές καταλήγουν σε οριστικά συμπεράσματα για την αρετή.

Μονάδες 10

B4. Παράλληλο κείμενο

Πλίνιος Πρεσβύτερος, 36ο βιβλίο της Φυσικής Ιστορίας

Αφού σχολιάσετε τον όρο «πῦρ», στον οποίο αναφέρεται ο Πρωταγόρας στο κείμενο αναφοράς, να συγκρίνετε τις απόψεις του με αυτές του Πλίνιου στο παρακάτω κείμενο.

«...δεν μπορούμε να μη θαυμάζουμε ότι δεν υπάρχει σχεδόν τίποτε που να μην τελειοποιείται με τη βοήθεια της φωτιάς. Η φωτιά παραλαμβάνει τη μια ή την άλλη άμμο και λιώνοντάς την μετατρέπει άλλοτε σε γυαλί, άλλοτε σε άργυρο, άλλοτε σε κιννάβαρι, άλλοτε σε διάφορα είδη μολύβδου, άλλοτε σε χρώματα, άλλοτε σε φάρμακα. Με τη φωτιά οι πέτρες μετατρέπονται σε χαλκό, με τη φωτιά γεννιέται και δαμάζεται ο σίδηρος, με τη φωτιά τελειοποιείται ο χρυσός, με τη φωτιά ασβεστοποιείται η πέτρα που συνέχει τους δόμους στα σπίτια. Άλλες ύλες συμφέρει να τις κάψει κανείς περισσότερες φορές: από αυτή την ίδια ύλη γίνεται άλλο πράγμα με την πρώτη καύση, κάτι άλλο με τη δεύτερη, κάτι άλλο με την τρίτη. Ακόμη και αυτός ο άνθρακας αρχίζει να αποκτά δυνάμεις αφού σβηστεί: και, όταν πια θεωρείται ότι έχει αναλωθεί, τότε είναι που μεγαλώνουν οι αρετές του. Απέραντο, ανεξέλεγκτο στοιχείο της Φύσης, η φωτιά γεννάει αμφιβολία, αν καταστρέφει μάλλον ή δημιουργεί.»

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (Ξενοφώντας, Κύρου παιδεία 4, 1-8)

Ο Κύρος, έπειτα από μία νικηφόρα μάχη, ευχαριστεί τους θεούς, επαινεί το φρόνημα των στρατιωτών του και προσπαθεί να ανυψώσει το ηθικό τους για τη συνέχεια του πολέμου, τονίζοντας τη σημασία της ανδρείας.

Μείνας δὲ ὁ Κῦρος μέτριον χρόνον αὐτοῦ σὺν τῷ στρατεύματι καὶ δηλώσας ὅτι ἔτοιμοὶ εἰσι μάχεσθαι, εἴ τις ἐξέρχοιτο, ὡς οὐδεὶς ἀντεξήει, ἀπήγαγεν ὅσον ἐδόκει καλῶς ἔχειν καὶ ἐστρατοπεδεύσατο. Φυλακὰς δὲ καταστησάμενος καὶ σκοποὺς προπέμψας, στὰς εἰς τὸ μέσον, συνεκάλεσε τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ ἔλεξε τοιάδε. Ἄνδρες Πέρσαι, πρῶτον μὲν τοὺς θεοὺς ἐγὼ ἐπαινῶ, ὅσον δύναμαι, καὶ ὑμεῖς δὲ πάντες, οἶμαι· νίκης τε γὰρ τετυχήκαμεν καὶ σωτηρίας. Τούτων μὲν οὖν χρὴ χαριστήρια, ὧν ἂν ἔχωμεν, τοῖς θεοῖς ἀποτελεῖν. Ἐγὼ δὲ σύμπαντας μὲν ὑμᾶς ἤδη ἐπαινῶ· τὸ γὰρ γεγενημένον ἔργον σύμπασιν ὑμῖν καλῶς ἀποτετέλεσται· ὧν δ' ἕκαστος ἄξιος, ἐπειδὴν, παρ' ὧν προσήκει, πύθωμαι, τότε τὴν ἀξίαν ἐκάστω καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πειράσομαι ἀποδιδόναι. [...] Καὶ πάντας δὲ βούλομαι ὑμᾶς, ἔφη, ὑπομῆσαι· ἃ γὰρ νῦν εἶδετε ἐν τῇ μάχῃ τῆδε, ταῦτα ἐνθυμούμενοι μήποτε παύεσθε, ἵνα παρ' ὑμῖν αὐτοῖς αἰεὶ κρίνητε, πότερον ἢ ἀρετὴ μᾶλλον ἢ ἡ φυγὴ σώζει τὰς ψυχὰς καὶ πότερον οἱ μάχεσθαι ἐθέλοντες ῥᾶον ἀπαλλάττουσιν ἢ οἱ οὐκ ἐθέλοντες, καὶ ποίαν τινὰ ἡδονὴν τὸ νικᾶν παρέχει. Ταῦτα γὰρ νῦν ἄριστ' ἂν κρίναιτε πειρᾶν τε αὐτῶν ἔχοντες καὶ ἄρτι γεγενημένου τοῦ πράγματος. Καὶ ταῦτα μὲν, ἔφη, αἰεὶ διανοοῦμενοι, βελτίους ἂν εἴητε· νῦν δὲ ὡς θεοφιλεῖς καὶ ἀγαθοὶ καὶ σώφρονες ἄνδρες δειπνοποιεῖσθε καὶ σπονδὰς τοῖς θεοῖς ποιεῖσθε.

Λεξιλόγιο

χαριστήρια = δείγματα ευγνωμοσύνης, σημάδια ευγνωμοσύνης

ἀπαλλάττω = σώζω τη ζωὴ

ἀποτελῶ=προσφέρω, ολοκληρώνω, κατορθώνω

Γ1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα: «Μείνας δὲ ὁ Κῦρος ... καλῶς ἀποτετέλεσται».

Μονάδες 20

Γ2. Πῶς προσπαθεῖ ὁ Κύρος να ενθαρρύνει τοὺς στρατιώτες του;

Μονάδες 10

Γ3.α) «νῦν δὲ ὡς θεοφιλεῖς καὶ ἀγαθοὶ καὶ σώφρονες ἄνδρες δειπνοποιεῖσθε καὶ σπονδὰς τοῖς θεοῖς ποιεῖσθε»: Να εντοπίσετε δύο ἐπίθετα τοῦ ἀποσπάσματος καὶ να γράψετε τοὺς ἄλλους βαθμούς. (μονάδες 4)

Γ3.β) Να γραφοῦν οἱ ζητούμενοι τύποι:

ἀπήγαγεν: β' ενικό προστακτικῆς στον ἴδιο χρόνο καὶ στην ἴδια φωνή.

ἔλεξε: ἀπαρέμφατο παρακειμένου στην ἴδια φωνή. (μονάδες 2)

Γ3.γ) Οι παρακάτω συνεκφορές να μεταφερθούν στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού: **τῆ μάχη τῆδε - ὑμεῖς πάντες.** (μονάδες4)
Μονάδες 10

Γ4.α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις : **προπέμψας - νίκης - ἀποτελεῖν - ἑαυτοῦ - τὸ γεγενημένον.** (μονάδες 5)

Γ4.β) «**ταῦτα ἐνθυμούμενοι μήποτε παύεσθε, ἵνα παρ' ὑμῖν αὐτοῖς αἰεὶ κρίνητε, πότερον ἢ ἀρετὴ μᾶλλον ἢ ἡ φυγὴ σώζει τὰς ψυχάς**»: Να αναγνωρίσετε πλήρως τις δευτερεύουσες του αποσπάσματος (εἶδος, ρόλο, εισαγωγή, εκφορά). (μονάδες 5)
Μονάδες 10

